

Kako pri 50 letih v pokoj

moje.finance@finance.si • Maja Virant

Tudi vi sanjate o tem, da bi se pri 50 letih upokojili in potem delali le še za svojo dušo? Niste edini. Toda, da bi vam uspelo, je o tem treba razmišljati že zelo zgodaj, skoraj že v plenicah!

Zgodnji varčevalec

Kakšna bo mesečna renta 25-letnega POZNEGA varčevalca pri različnih

Predpostavke: upokožitev pri starosti 50 let; zgodnji pozni pa pri 45 letih; petodstotna donosnost sr

5 let

10 let

15 let

Ča

Za pokojnino začnite varčevati čim prej, svetujejo finančni strokovnjaki. Poigrali smo se in preračunali, kaj to pomeni v številkah. Koliko moramo varčevati in kakšno rento si lahko obetamo, če bi načrtovali pokoj pri 50 letih? Vzeli smo dva hipotetična primera. Zgodnji varčevalec začne varčevati že pri 25 letih, vsak mesec po 100 evrov, in to pridno počne vse do 50. leta, ko se želi upokojiti. V tem času bi se mu pri petodstotni letni donosnosti nabralo skoraj 59 tisočakov, s čimer bi si zagotovil mesečno rento 310 evrov za 30 let (ob začetku izplačevanja rente današnjih 190 evrov ob upoštevanju dwoodstotne letne inflacije). Pozni varčevalec začne varčevati pri 45 letih in ima do svojega 50. leta, ko se želi upokojiti, le pet let za varčevanje. Napraskal bi le slabih sedem tisočakov, kar pomeni, da bi bila njegova mesečna renta naslednjih 30 let le 36 evrov, ob upoštevanju inflacije pa realno še manj.

Izračun za oba primera pokaže, da bo varčevanje s stotakom za pokojnino, ki bi jo začela črpati pri 50 letih, premalo, pri poznem varčevalcu celo

le drobiž! Če bi varčevala po 300 evrov, pa bi si zgodnji varčevalec zagotovil 30-letno rento 930 evrov (570 evrov ob upoštevanju inflacije) in vsaj približno dovolj za preživetje, pozni varčevalec pa le 108 evrov, realno pa zaradi inflacije prav tako manj. V zadnjem primeru lahko to vzamemo le kot dodatek k drugemu viru prihodkov. Razlika med obema je občutna in kaže na to, kako pomembno je začeti varčevati čim prej. Seveda pa je težko pričakovati, da bo mladi varčevalec že od samega začetka lahko dajal na stran večje vsote denarja. Pač po svojih zmožnostih.

Postavite si cilj

Predvsem je do upokožitve vsekakor smiselno poplačati posojila, saj bodo pokojninski prihodki precej nižji, kot je plača, začenja načrt varčevanja za pokojnino finančni svetovalec iz i-svetovanja Igor Mujdrica. Med upokožitvijo varčevanja ne priporoča, razen za nujne in nepredvidene stroške, če nimate prihrankov. »Da bi teh bilo dovolj, pa je zagotovo najboljša formula čim zgodnejše varčeva-

nje, če gremo v pozitivne skrajnosti, bi priporočal, da se vsakemu novorojencu odpre pokojninski račun,« svetuje Mujdrica.

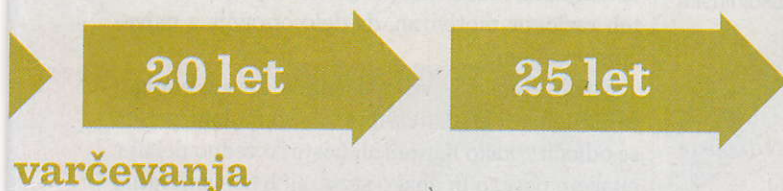
Takoj je treba disciplinirano začeti mesečno varčevati za pokojnino že s prvo zaposlitvijo in s prvo plačo, opozarja tudi finančna svetovalka in direktorica Finančne hiše Karmen Darvaš Šega. »Prav mladi do 30. leta morajo odpreti pokojninski fond zaradi povečevanja pokojninske luknje, ki bo zelo velika,« še opozarja. Predlaga dolgoročno varčevanja s polovico mesečnega zneska z najprej bolj drzno naložbeno politiko in pozneje premestitev teh sredstev v vse bolj varne oblike. Druga polovica naj bo vedno varno naložena. Dolgoročno varčevanja morajo vsebovati indeksacijo zaradi inflacije. Znesek je lahko manjši, če začnete varčevati mladi, če začnete po 40. letu, pa mora biti precej večji, opozarja tudi Karmen Darvaš Šega.

Če prejemate 1.200 evrov, za pokojnino namenite vsaj 120 evrov, svetuje Karmen Darvaš Šega.

Za primeren znesek varčevanja za pokojnino je treba izdelati pokojninski načrt in ga prilagoditi vsaka tri leta, saj se standard in življenjski slog spreminjata in je treba temu prilagajati tudi varčevanja. »Mladi naj varčujejo prek trajnikov, naredijo naj si rentna dolgoročno varčevanja z indeksacijo,« še svetuje. Nekateri so zagovorniki pravila, da se vsaj 10 odstotkov od vseh mesečnih prejemkov nameni za reševanje lastnega pokojninskega vprašanja, opozarja Karmen Darvaš Šega: »Če nekdo torej prejema 1.200 evrov z vsemi dodatki vred, naj bi mesečno odvajal vsaj 120 evrov. Če varčevanje za lepo pokojnino začnete starejši, naj bi v ta namen varčevali celo 20 odstotkov prejemkov ali več.«

ZGODNJEGA in 45-letnega njih varčevalnih zneskih

varčevalec začne varčevati pri 25 letih, odstev; renta se izplačuje 30 let.

Zgodnji varčevalec

Mesečna renta

Mesečno varčevanje
100 evrov

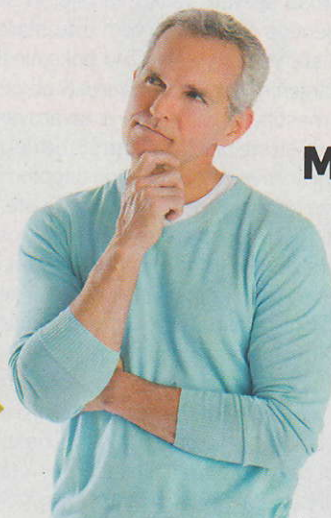
310 EUR

Mesečno varčevanje
300 evrov

931 EUR

Pozni varčevalec

Pozni varčevalec

Mesečna renta

Mesečno varčevanje
100 evrov

36 EUR

Mesečno varčevanje
300 evrov

108 EUR

Viri: KD investicijski kalkulator, lastni izračuni; op: obdavčitev donosov in stroškov zaradi poenostavitve izračunov nismo upoštevali; izračun prikazuje nominalne zneske, ki pa bodo zaradi inflacije realno manjši.

Upokožitev se ne začne takrat, ko dosežemo predpisano delovno dobo in starost, ampak takrat, ko nam ni treba več delati za denar, pravi Katja Majerle, osebna finančna svetovalka pri Individi: »Nekaterim to uspe zelo hitro, verjamem, da Marku Zuckerbergu ni treba več delati za denar, drugi za to potrebujejo vse življenje.« Računati na državno pokojnino je za tiste, ki imajo do upokožitve še deset let, mogoče smiselno, toda za vse te je tudi že pozno, da bi brez večjih prihrankov razmišljali o predčasni upokojitvi. Ti morajo le še čim več prihraniti, da bodo lahko s pokojnino normalno živeli, razmišlja Katja Majerle. »Za vse, ki imamo do upokožitve po sedanjih zakonodaji še več kot 30 let, pa morda niti ne. Državna pokojnina bo v našem primeru manj kot 50 odstotkov naše neto pokojninske osnove, ki pa bo tudi gotovo zelo okleščena.« Tako moramo računati na to, da bomo svojo pokojnino morali prihraniti sami, in v 30 letih lahko prihranimo dovolj, da lahko od tega normalno živimo. Vprašanje sicer je, koliko časa posameznik

Če gremo v pozitivne skrajnosti, bi priporočal, da se vsakemu novorojencu odpre pokojninski račun, svetuje Igor Mujdrica.

Kdo bo lahko šel letos v pokoj

V letu 2014 lahko pridobijo pravico do starostne pokojnine:

ženske, ki so dopolnile:

- 58 let in štiri mesece starosti ter 38 let in osem mesecev pokojninske dobe brez dokupa ali
- 62 let starosti in najmanj 20 let pokojninske dobe ali
- 64 let starosti in najmanj 15 let zavarovalne dobe, in

moški, ki so dopolnili:

- 58 let in osem mesecev starosti in 40 let pokojninske dobe brez dokupa ali
- 64 let starosti in najmanj 20 let pokojninske dobe ali
- 65 let starosti in najmanj 15 let zavarovalne dobe.

Nekatere od predpisanih starosti se vam lahko znižajo, in sicer če ste skrbeli za rojenega ali posvojenega otroka v prvem letu starosti, če ste služili obvezni vojaški rok, če ste vstopili v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pred dopolnjenim 18. letom starosti ali če delate na za zdravje škodljivih delovnih mestih, na katerih se je zavarovancem štela zavarovalna doba s povečanjem, ali ste bili do takega štetja upravičeni, ker ste delali v poklicih, ki jih zaradi narave in teže dela po dopolnitvi določene starosti ni bilo mogoče uspešno opravljati. Predčasno se boste lahko upokojili tisti moški, ki ste dopolnili 58 let in osem mesecev starosti in 40 let pokojninske dobe, oziroma tiste ženske, ki ste dopolnile 58 let in štiri mesece starosti ter 38 let in osem mesecev pokojninske dobe. V tem primeru bo vaša pokojnina nekoliko nižja. Starostna meja za pridobitev pravice do predčasne pokojnine se ne znižuje na nobeni od zgoraj navedenih podlag. V letu 2015 se bodo pogoji pridobivanja starostne pokojnine nekoliko zaostrili. Ženske in moški bodo morali biti štiri mesece starejši in imeti štiri mesece daljšo pokojninsko dobo brez odkupa, pri 20-letni pokojninski dobi in pri 15-letni zavarovalni dobi pa bodo morali biti stari pol leta več.

Na spletni strani www.zpiz.si/wps/portal/infozpiz2/ lahko najdete okvirni izračun pogojev za upokožitev po ZPIZ-2, kjer si lahko z vnosom svojih podatkov izračunate, koliko let dela vas še čaka po trenutnih pogojih, ne pozabite, ti so vsako leto malce bolj strogi.

Vir: zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (Zpiz)

potrebuje, da to doseže, toda v tem primeru govorimo o predčasni upokojitvi, razlaga Katja Majerle.

Delajo, čeprav jim ni treba

Pokojnina je za številne med nami še svetlobna leta daleč, možnosti za doseganje pogojev za starostno upokožitev pa vsako leto malo slabši (glej okvir). Delati do smrti, seveda v primeru, da posameznik dela tisto, za kar je izučen, in predvsem tisto, kar ga veseli, se mi ne zdi nič slabega, s poudarkom na tem, da govorim o delu, ki se sproti prilagaja posameznikovim zmožnostim in sposobnostim, pravi Igor Mujdrica. Katja Majerle pozna kar nekaj podjetnikov, ki kljub upokojitvi še vedno delajo, pa jim ne bi bilo treba. Pravi, da sicer delajo precej manj, tudi občutno manj so obremenjeni, njihova fizična in mentalna kondicija pa je še vedno kljub letom na zavirljivi ravni. Na trgu pa v povprečju velja, da tisti, ki pridejo do točke, ko jim ni več treba delati za denar, v večini primerov še vedno delajo, ker jih to osrečuje, in svoj kapital le povečujejo, torej se na koncu, čeprav bi se lahko, ne upokojijo, dodaja Katja Majerle. Tisti, ki razmišljajo o predčasni upokojitvi, ne bi smeli opravljati dela, ki ga opravljajo, je strog Igor Mujdrica: »Morda se sliši neokusno, celo kruto, a izhajam iz tega, da bi delo moralo biti ustvarjalno, kreativno, posameznik pa prav zaradi teh razlogov motiviran, da delo opravlja z največjim veseljem.«

Ko dosežete cilj - višino kapitala, ki vam omogoča, da nehati delati in živite s tem kapitalom, potem se odločite, kako naprej; ali boste še vedno delali v enakem obsegu in enako stvar, ali boste zmanjšali količino dela, ali pa boste nehali delati in se posvetili čemu drugemu, razlaga svoj pogled na delo in upokožitev Katja Majerle. Podobno zgodbo nam je povedala tudi Karmen Darvaš Šega: »Če ljubiš svoje delo, opravljaš svoje poslanstvo, potem je delo hobi in se ga ni mogoče nikoli naveličati, ker postane del življenja. Delo izpopolnjuje človeka, mu omogoča osebnostno rast.« Zakaj ne bi mogli opravljati svojega dela v starosti, če pa smo prav takrat najbolj izkušeni in postajamo mentorji in vzorniki mladim, ki prihajajo v podjetja, se sprašuje.

Zanimive raziskave

Poleg tega pa upokožitev pomeni srednje- in dolgoročno občutno poslabšanje zdravja, ugotavlja Institute of Economic Affairs, IEA. Daljša delovna doba zato ne bo zgolj ekonomska nujnost, temveč tudi pomoč ljudem za bolj zdravo življenje, pravi Philip Booth, direktor programa IEA. Raziskava, v kateri so primerjali upokojence in tiste, ki so delali še po tem, ko so dosegli upokojitveni cenzus, ugotavlja, da se zdravje ljudi neposredno po upokojitvi kratkoročno izboljša, potem pa sle-

di dolgoročno poslabšanje. Upokojitev naj bi kar za 40 odstotkov povečala možnost za depresijo, celo 60 odstotkov bolj verjetno pa vas po upokojitvi čaka takšna ali drugačna bolezen. Razlik med moškimi in ženskami niso ugotovili, se pa možnosti, da zbolite, povečujejo s časom, ki ga preživite v pokoju. Nekaj podobnega ugotavlja raziskava Ameriško zdravje in upokojitev (U. S. Health and Retirement), ki so jo izvedli na harvardski šoli javnega zdravja (Harvard School of Public Health). Med 5.422 udeleženci, vključenimi v raziskavo, so imeli tisti, ki so bili v pokoju, 40 odstotkov večjo verjetnost, da jih zadene možganska ali srčna kap, od tistih, ki so še vedno delali.

Seveda pa je vse odvisno od posameznika. Če imate stresno in utrujajočo službo, bo upokojitev za vas najbrž olajšanje, morda boste zaradi tega tudi bolj zdravi, piše Patrick J. Skerrett, izvršni direktor Harvard Healtha v svojem blogu z naslovom Ali je upokojitev dobra ali slaba za zdravje. Po drugi strani pa tisti, ki imajo radi svoje delo, najbrž vidijo upokojitev malo drugače. Če ste v dobrih odnosih s partnerjem, vam bo upokojitev po vsej verjetnosti prinesla več zadovoljstva kot nekomu, ki mu je delo pomenilo pobeg od ne najboljših razmer doma. Bolje jo bodo v pokoju odnesli tudi tisti, ki imajo hobije ali so prostovoljci,

Upokojitev se ne začne takrat, ko dosežemo predpisano delovno dobo in starost, ampak takrat, ko nam ni več treba delati za denar, pravi Katja Majerle.

ki torej nimajo težav z razporejanjem dodatnega prostega časa, še piše Skerrett.

Zdajšnja generacija se zdaj pri nas upokojuje pri starosti od 58 do 60 let, ljudje so premladi za upokojitev, so zdravi in vitalni ter polni energije in skorajda vsak še nekaj počne kljub upokojitvi – nadaljuje delo, in sicer na črno ali prek podjemnih in avtorskih pogodb, opozarja tudi Karmen Darvaš Šega. Večina jih je v to tudi prisiljenih zaradi že zdaj prevelikega udarca nizke pokojnine. »Povprečen upokojenec danes žal ne more preživeti in plačevati položnic ter vzdrževati istega standarda recimo s 500 evri, če je do pred kratkim prejemal 800 evrov z dodatki. Večini je ostal še kakšen lizing za avtomobile, veliko jih stanuje v velikih hišah in velikih stanovanjih, ki jih je treba še vzdrževati,« je realna Karmen Darvaš Šega. Če bi se človek z danes na jutri po 40 letih upokojil in postal popolnoma nedejaven, bi najverjetneje vsak zdravnik oziroma medicinska stroka potrdila, da se človek takoj postara, organizem poleni, zbolí, še doda.

In za konec še zanimivost. Deset upokojencev, ki v Sloveniji med starostnimi upokojenci najdlje uživajo v svojem statusu, je bilo ob upokojitvi starih v povprečju 45 let in devet mesecev, pokojnino pa prejemajo povprečno 52 let, so nam povedali na zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.